اخبار

زمان واریز سود سهام عدالت مشخص شد

باشگاه خبرنگاران | حجت‌الله صیدی، رییس سازمان بورس گفت: سود سهام عدالت سال ۱۴۰۳ به‌طور کامل پرداخت شد، اما در سال ۱۴۰۴ بعضی شرکت‌ها هنوز مجامع خود را به‌طور کامل برگزار نکرده‌اند و برخی شرکت‌هایی که مجامع خود را برگزار کرده‌اند نیز همچنان مهلت پرداخت سود دارند. او افزود: بنابراین منتظریم سودها تجمیع شود و پس از آن همانند سال‌های قبل سود پرداخت خواهد شد. اجازه بدهید مجامع شرکت‌ها برگزار شود، حتماً مثل سال‌های قبل ان‌شاءالله سعی می‌کنیم در همان مقاطع پرداخت را انجام دهیم.
رییس سازمان بورس در خصوص مجامع شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی سهام عدالت هم بیان کرد: شرکت‌ها باید مجامع خود را برگزار کنند. الان به صورت موردی شرکت‌ها در حال برگزاری مجامع هستند و ما نیز در حال پیگیری هستیم. ان‌شاءالله به‌زودی مجامع بتوانند برگزار شوند.

چرا نماد شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی بسته‌اند؟

صدای بورس | طرح سهام عدالت در میانه دهه ۸۰ و در چارچوب اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی شکل گرفت. هدف این بود که بخشی از مالکیت شرکت‌های دولتی به مردم منتقل شود و سهم خانوارها از اقتصاد افزایش پیدا کند. در این ساختار، شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی سهام عدالت نقش واسطه‌ای میان سهامداران و دارایی‌های واگذارشده را برعهده گرفتند. قرار بود این شرکت‌ها پس از آماده‌سازی وارد بازار سرمایه شوند تا سهامداران روش غیرمستقیم بتوانند مالکیت خود را در قالب سهام قابل معامله دنبال کنند. دستورالعمل آماده‌سازی و ورود این شرکت‌ها به بازار سرمایه نیز در سال ۱۳۹۲ به تصویب رسید و بر حفظ حقوق سهامداران، ثبات بازار و نظارت بر این شرکت‌ها تأکید داشت. در سال ۱۳۹۹ و پس از تصمیم برای آزادسازی سهام عدالت، دارندگان این سهام امکان انتخاب میان دو روش مستقیم و غیرمستقیم را پیدا کردند. در روش مستقیم، سهامدار مدیریت سهام خود را برعهده می‌گرفت. اما در روش غیرمستقیم، مالکیت از طریق شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی دنبال می‌شد. درنهایت بخش قابل توجهی از مشمولان روش غیرمستقیم را انتخاب کردند و میلیون‌ها نفر سهامدار این شرکت‌ها شدند. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، مساله مدیریت این شرکت‌ها بود. شرکت‌هایی با میلیون‌ها سهامدار وارد بورس شده بودند، اما سازوکار انتخاب مدیران و برگزاری مجامع آنها با ابهام‌هایی روبه‌رو بود.
قرار بود انتخابات هیات‌مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی در اسفند ۱۳۹۹ به‌صورت الکترونیکی برگزار شود، اما این فرآیند به دلیل ایراداتی که مطرح شد، متوقف شد. یکی از نگرانی‌های مطرح‌شده این بود که سازوکار انتخابات نتواند حقوق واقعی سهامداران را به‌درستی نمایندگی کند. پس از آن شورای عالی بورس در اسفند ۱۴۰۰ تصمیم گرفت نماد شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی متوقف شود. براساس مصوبه شورا، بازگشایی این نمادها به ارایه مدل پیشنهادی برای بازنگری در آیین‌نامه اجرایی آزادسازی سهام عدالت و تصویب آن منوط شد. در ابتدا تصور می‌شد این توقف یک فرآیند موقت باشد؛ اما مسیر طولانی‌تر از انتظار شد. منطق نهاد ناظر این بود که معامله سهام شرکت‌هایی که وضعیت مدیریتی و اطلاعاتی آنها به‌طور کامل روشن نیست، می‌تواند به زیان سهامداران تمام شود.
چند موضوع اصلی در مرکز این توقف قرار دارد: نخست مساله برگزاری مجامع شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی است. این شرکت‌ها باید مجامع خود را برای تصویب صورت‌های مالی و انتخاب اعضای هیات‌مدیره برگزار کنند؛ موضوعی که یکی از پیش‌شرط‌های بازگشایی نمادها اعلام شده است. دومین مساله تعیین ساختار مدیریتی این شرکت‌هاست. بسیاری از مدیرانی که پیش از آزادسازی سهام عدالت در این شرکت‌ها حضور داشتند، توسط ساختارهای قبلی انتخاب شده بودند و پس از تبدیل شدن مردم به سهامداران اصلی، نیاز به بازطراحی فرآیند انتخاب مدیران مطرح شد. سومین موضوع ابهامات اطلاعاتی و الزامات بازار سرمایه است. شرکت بورس تهران در مقاطعی اعلام کرد به دلیل برطرف نشدن ابهامات موجود در اطلاعات ناشران، تعلیق نماد برخی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی ادامه خواهد داشت.
توقف طولانی نمادهای استانی فقط یک موضوع فنی بورسی نیست. پشت این نمادها میلیون‌ها سهامدار قرار دارند که مالک دارایی هستند، اما امکان معامله آن در بازار را ندارند.
وقتی نمادی معامله نمی‌شود، بازار نمی‌تواند ارزش روز آن را مشخص کند. این موضوع درباره شرکت‌های سرمایه‌گذاری اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا ارزش این شرکت‌ها به دارایی‌هایی وابسته است که در اختیار دارند. سهامدار باید بداند سهمی که در اختیار دارد چه ارزشی دارد، اما توقف چندساله نمادها این امکان را محدود کرده است.

گشایش انبار گندله یک شرکت سنگ‌آهنی در بورس کالا

انبار گندله شرکت معدنی و صنعتی گهرزمین با هدف انجام معاملات گواهی سپرده کالایی گندله، آماده‌سازی و گشایش یافت تا امکان معامله این محصول در قالب گواهی سپرده کالایی فراهم شود. در اطلاعیه مدیریت خزانه‌داری و انبارهای بورس کالا آمده است: دارایی پایه هر گواهی سپرده کالایی معادل یک کیلوگرم گندله سنگ‌آهن با عیار آهن ۶۵ درصد است که مبنای معاملات گواهی سپرده کالایی است.
حداقل مقدار مجاز خرید یک گواهی سپرده کالایی تعیین شده است. این انبار در سیرجان، کیلومتر ۵۰ جاده شیراز واقع شده است. پیش از این و در سال گذشته همزمان با آغاز معاملات گواهی سپرده گندله در بورس کالا، انبار شرکت‌های صنایع معدنی سنگان خراسان، صنعتی و معدنی اپال پارسیان سنگان، صنعتی و معدنی توسعه فراگیر سناباد، فولاد مبارکه اصفهان، معدنی و صنعتی چادرملو و فولاد هرمزگان جنوب پذیرش شده بودند.

«تعادل» روند بورس‌های جهانی را بررسی می‌کند

رکوردشکنی بورس با وجود افت دلار

بورس تهران در سومین روز کاری هفته بار دیگر قدرت خریداران را به رخ کشید و در یکی از متفاوت‌ترین معاملات ماه‌های اخیر، شاخص کل با جهش بیش از ۱۸۴ هزار واحدی برای نخستین‌بار وارد محدوده ۶.۹ میلیون واحد شد. رشد ۲.۷۴ درصدی شاخص کل در کنار افزایش ۲.۵۹ درصدی شاخص هم‌وزن، ورود بیش از ۷.۵ هزار میلیارد تومان پول حقیقی و تشکیل صدها صف خرید، نشان داد که فعلاً نقدینگی را به سمت سهام هدایت می‌کند؛ آن هم در شرایطی که دلار آزاد برخلاف بورس، در مسیر نزولی قرار گرفته است.

بورس در مسیر فتح قله‌های جدید

معاملات روز دوشنبه ۱۶ شهریور ۱۴۰۵ را می‌توان یکی از قدرتمندترین روزهای بورس تهران در ماه‌های اخیر دانست. بازار از همان دقایق ابتدایی با موج سنگین تقاضا آغاز شد و برخلاف انتظار برخی معامله‌گران که احتمال افزایش عرضه پس از رشدهای متوالی را مطرح می‌کردند، قدرت خریداران در طول معاملات نه‌تنها کاهش نیافت، بلکه در بخش عمده‌ای از نمادها تشدید شد.
در پایان معاملات، شاخص کل بورس تهران با رشد ۱۸۴ هزار و ۴۴ واحدی معادل ۲.۷۴ درصد، در ارتفاع ۶ میلیون و ۹۰۷ هزار و ۶۱۷ واحد ایستاد. شاخص هم‌وزن نیز همگام با شاخص کل حرکت کرد و با افزایش ۴۸ هزار و ۴ واحدی، رشد ۲.۵۹ درصدی را به ثبت رساند و به یک میلیون و ۹۰۲ هزار و ۴۵۴ واحد رسید.
این رشد از آن جهت اهمیت دارد که تنها به چند نماد شاخص ساز محدود نماند. بررسی وضعیت کلی بازار نشان می‌دهد موج صعودی به طیف گسترده‌ای از نمادها سرایت کرده است. در ابتدای معاملات نیز گزارش‌ها از حضور ۸۷۵ نماد مثبت و ۴۷۰ نماد در صف خرید حکایت داشت که نشانه‌ای روشن از برتری تقاضا بر عرضه بود. در پایان روز نیز ۸۳۹ نماد در محدوده مثبت قرار گرفتند و تنها ۱۲ نماد منفی بودند. به‌این ترتیب، بازار نه‌تنها از منظر شاخص‌ها، بلکه از منظر پهنای معاملات نیز روزی کاملاً صعودی را پشت سر گذاشت.
اما شاید مهم‌ترین بخش معاملات دوشنبه را نه رشد شاخص‌ها، بلکه حجم نقدینگی وارد شده به بازار تشکیل دهد. در پایان معاملات، ۷ هزار و ۵۵۹ میلیارد تومان پول حقیقی وارد سهام، حق‌تقدم و صندوق‌های سهامی شد؛ رقمی که در زمره ارقام بسیار بالای ورود نقدینگی حقیقی به بازار سرمایه قرار می‌گیرد.
این اتفاق در حالی رخ داد که همزمان ۳ هزار و ۵۳۷ میلیارد تومان پول از صندوق‌های درآمد ثابت خارج شد. کنار هم قراردادن این دو داده، تصویری روشن از تغییر رفتار بخشی از سرمایه‌گذاران ارایه می‌دهد؛ سرمایه‌ای که در هفته‌ها و ماه‌های گذشته در ابزارهای کم‌ریسک‌تر قرار گرفته بود، اکنون با افزایش تمایل به پذیرش ریسک، در حال حرکت به سمت سهام است. البته خروج پول از صندوق‌های درآمد ثابت به‌تنهایی به معنای ورود تمام این منابع به بورس نیست، اما همزمانی این خروج با ورود سنگین پول حقیقی به سهام، نشانه‌ای قابل توجه از تغییر جریان نقدینگی در بازار است. این روند در شرایطی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که بورس در هفته‌های اخیر توانسته بازدهی قابل توجهی برای سرمایه‌گذاران ایجاد کند و عبور شاخص از سطوح مختلف مقاومتی، انتظارات معامله‌گران نسبت به ادامه روند صعودی را افزایش داده است.
یکی دیگر از نشانه‌های مهم معاملات دوشنبه، فاصله معنادار میان قدرت خریداران و فروشندگان بود. سرانه خرید در این روز به ۱۱۴ میلیون تومان رسید، در حالی که سرانه فروش ۶۵ میلیون تومان بود. براین‌اساس، نسبت قدرت خرید به فروش به ۱.۷۶ رسید؛ یعنی قدرت خرید حقیقی‌ها به شکل محسوسی بالاتر از قدرت فروش قرار گرفت.
ازسوی دیگر، ارزش سفارش‌های خرید در پایان معاملات به ۱۹ هزار و ۵۶۴ میلیارد تومان رسید؛ در حالی که ارزش سفارش‌های فروش تنها ۲۱۸ میلیارد تومان بود. این اختلاف قابل توجه را باید یکی از مهم‌ترین نشانه‌های شدت تقاضا در بازار دانست. به بیان دیگر، حتی در پایان معاملات که معمولاً بخشی از خریداران به سمت شناسایی سود یا احتیاط حرکت می‌کنند، صف تقاضا همچنان بسیار سنگین باقی ماند. در پایان معاملات ۷۳۵ نماد در صف خرید قرار داشتند، در حالی که تنها دو نماد صف فروش داشتند. چنین ترکیبی از صف‌های خرید و فروش، به‌خوبی نشان می‌دهد که فضای روانی بازار در روز گذشته تا چه اندازه به نفع خریداران بوده است.

چرا ارزش معاملات پایین‌تر از انتظار بود؟

در نگاه نخست شاید ارزش معاملات ۲۵ هزار و ۹۱۱ میلیارد تومانی سهام، حق‌تقدم و صندوق‌های سهامی با چنین سطحی از تقاضا چندان بزرگ به نظر نرسد. بااین‌حال، این موضوع را نباید به عنوان نشانه‌ای از ضعف نقدینگی یا کاهش قدرت خرید تفسیر کرد. دلیل اصلی این مساله را باید در تعداد بالای نمادهای قفل‌شده در صف خرید جست‌وجو کرد.
زمانی که تعداد زیادی از نمادها به سقف قیمت روزانه می‌رسند، امکان انجام معامله در آنها محدود می‌شود؛ بنابراین بخشی از تقاضای موجود در بازار عملاً به سفارش‌های معلق تبدیل می‌شود و نمی‌تواند در قالب معامله قطعی در ارزش معاملات روزانه منعکس شود. از همین رو، در چنین شرایطی بررسی صرف ارزش معاملات می‌تواند تصویر ناقصی از وضعیت بازار ارایه دهد. تعداد صف‌های خرید، ارزش سفارش‌های خرید، ورود پول حقیقی، نسبت قدرت خرید و تعداد نمادهای مثبت، مجموعه‌ای از شاخص‌های مکمل هستند که نشان می‌دهند تقاضای واقعی در بازار همچنان بسیار قدرتمند است.

دلار عقب نشست، بورس جلو رفت

یکی از نکات قابل توجه معاملات دوشنبه، واگرایی میان رفتار بازار ارز و بازار سهام بود. در حالی که بورس تهران به رکوردشکنی ادامه داد، دلار آزاد در بازار داخلی مسیر نزولی را دنبال کرد. گزارش‌های روز ۱۶ شهریور از کاهش قیمت دلار آزاد به محدوده ۲۲۳ تا ۲۲۵ هزار تومان حکایت داشت. این واگرایی از منظر تحلیل جریان نقدینگی اهمیت زیادی دارد. در بسیاری از دوره‌ها، رشد نرخ ارز یکی از محرک‌های مهم افزایش انتظارات تورمی و رشد اسمی قیمت سهام در بورس ایران بوده است. اما در شرایط فعلی، بورس توانسته بدون اتکا به رشد روزانه دلار به حرکت صعودی خود ادامه دهد. این موضوع می‌تواند چند معنا داشته باشد؛ نخست اینکه بخشی از نقدینگی از بازار ارز و سایر بازارهای موازی خارج شده و به سمت بازار سهام حرکت کرده است. دوم اینکه سرمایه‌گذاران ممکن است رشد اخیر بورس را صرفاً ناشی از افزایش نرخ دلار ندانند و عوامل دیگری مانند ارزندگی نسبی برخی سهام، انتظارات مربوط به سودآوری شرکت‌ها، افزایش نرخ‌های فروش و چشم‌انداز تورمی را در محاسبات خود لحاظ کنند. به‌عبارت‌دیگر، بورس در شرایط فعلی در حال تجربه مرحله‌ای است که محرک اصلی آن بیش از گذشته جریان نقدینگی است. باوجود تمام نشانه‌های مثبت، نمی‌توان از یک روز قدرتمند معاملاتی به‌تنهایی نتیجه گرفت که بورس بدون اصلاح و افزایش عرضه به مسیر صعودی خود ادامه خواهد داد.
رشدهای سریع شاخص، به‌خصوص در شرایطی که بازار طی چند هفته متوالی در مسیر صعود قرار گرفته است، معمولاً با افزایش انگیزه برای شناسایی سود همراه می‌شود؛ بنابراین طبیعی است که در معاملات روزهای آینده بخشی از سرمایه‌گذاران اقدام به فروش و ذخیره سود کنند. بااین‌حال، تفاوت مهم شرایط فعلی با یک روند صعودی کم‌عمق، در عمق تقاضا است. ورود ۷ هزار و ۵۵۹ میلیارد تومان پول حقیقی، تشکیل ۷۳۵ صف خرید، قدرت خرید ۱.۷۶ و حضور ۸۳۹ نماد مثبت نشان می‌دهد بازار فعلاً ظرفیت جذب عرضه‌های جدید را دارد. اگر این جریان نقدینگی در روزهای آینده ادامه پیدا کند، شاخص کل می‌تواند در مسیر کانال ۷ میلیون واحد حرکت کند. در مقابل، اگر ورود پول حقیقی کاهش یابد و هم‌زمان صف‌های خرید شروع به عرضه‌شدن کنند، احتمال شکل‌گیری یک دوره استراحت و اصلاح کوتاه‌مدت افزایش خواهد یافت.

بورس ایران در برابر بازارهای جهانی

روند بورس تهران در حالی دنبال می‌شود که بازارهای جهانی نیز در روزهای اخیر تحت‌تأثیر افزایش ریسک‌های ژئوپلیتیکی و تحولات بازار انرژی قرار گرفته‌اند. در معاملات روز دوشنبه، بازارهای آسیایی عمدتاً عملکرد مثبتی داشتند؛ نیکی ژاپن بیش از ۲ درصد و کاسپی کره‌جنوبی حدود ۴.۶ درصد رشد کردند. در مقابل، بازارهای اروپایی در فضای محتاطانه‌تری قرار داشتند و شاخص‌های اصلی این منطقه عمدتاً نوسانات محدودی را تجربه کردند. مهم‌ترین عامل اثرگذار بر بازارهای جهانی، افزایش تنش میان امریکا و ایران و نگرانی از پیامدهای آن بر بازار انرژی و تجارت دریایی است. در همین حال، قیمت نفت برنت در معاملات دوشنبه حوالی ۹۶ تا ۹۷ دلار قرار گرفت و به بالاترین سطوح چند هفته اخیر رسید. رویترز نیز گزارش داده که تشدید تنش‌های امریکا و ایران و نگرانی درباره اختلال در تردد نفتکش‌ها در تنگه هرمز، از عوامل اصلی رشد قیمت نفت بوده است. در چنین فضایی، بازارهای جهانی با دو نیروی متضاد مواجهند؛ از یک‌سو رشد قیمت انرژی می‌تواند برای شرکت‌های نفتی و برخی صنایع کالایی خبر مثبتی باشد و ازسوی دیگر، افزایش قیمت نفت می‌تواند فشارهای تورمی را تشدید کرده و احتمال سیاست‌های پولی سخت‌گیرانه‌تر بانک‌های مرکزی را افزایش دهد. رویترز گزارش داده که سرمایه‌گذاران جهانی اکنون علاوه بر تحولات ژئوپلیتیکی، منتظر داده‌های تورمی امریکا هستند؛ موضوعی که می‌تواند بر مسیر سیاست پولی فدرال رزرو اثر بگذارد.

بورس تهران؛ جدا از منطق سنتی بازار؟

مجموع اتفاقات دوشنبه یک پرسش مهم را پیش روی فعالان بازار قرار می‌دهد: آیا بورس تهران وارد مرحله‌ای شده که جریان نقدینگی می‌تواند حتی در صورت کاهش دلار آزاد، موتور صعود بازار را روشن نگه دارد؟ پاسخ قطعی به این پرسش هنوز زود است، اما نشانه‌های معاملات دوشنبه قابل توجهند. بازار نه‌تنها با رشد شاخص کل همراه شد، بلکه شاخص هم‌وزن نیز رشد قابل توجهی داشت؛ بنابراین حرکت صعودی محدود به چند سهم بزرگ نبود. ازسوی دیگر، ورود پول حقیقی و خروج منابع از صندوق‌های درآمد ثابت نشان می‌دهد بخشی از سرمایه‌گذاران در حال افزایش وزن سهام در سبدهای خود هستند، به همین دلیل، بورس تهران در شرایطی کم‌سابقه قرار گرفته است؛ بازاری که از یک‌سو شاخص کل در آستانه کانال ۷ میلیون واحد قرار گرفته و ازسوی دیگر، دلار آزاد در حال اصلاح است. درنهایت، معاملات دوشنبه را می‌توان یک آزمون مهم برای سنجش قدرت تقاضا در بورس دانست. اگر نقدینگی جدید در روزهای آینده نیز وارد بازار شود و عرضه‌ها نتوانند این جریان را متوقف کنند، رکوردشکنی‌های بورس می‌تواند ادامه‌دار باشد. اما اگر ورود پول کاهش پیدا کند و صف‌های خرید به تدریج تخلیه شوند، بازار احتمالاً نیازمند یک دوره استراحت برای تجدید قوا خواهد بود.

هوش مصنوعی چگونه آینده بازار سرمایه را تغییر می‌دهد؟

ورود هوش مصنوعی به بازارهای مالی جهان، دیگر صرفاً به استفاده از ابزارهای جدید برای تحلیل قیمت سهام محدود نمی‌شود. این فناوری در حال ورود به بخش‌های مختلف زنجیره بازار سرمایه از پردازش اطلاعات و تحلیل صورت‌های مالی گرفته تا مدیریت پرتفوی، معاملات الگوریتمی، مدیریت ریسک و نظارت بر بازار است. در همین حال، کارشناسان معتقدند استفاده گسترده از AI می‌تواند ساختار نیروی انسانی نهادهای مالی را نیز تغییر دهد؛ به‌گونه‌ای که در آینده تحلیلگران مسلط به هوش مصنوعی جایگزین بخشی از تحلیلگران سنتی شوند. شهاب خدابخشیان، معاون سرمایه‌گذاری مشاور سرمایه‌گذاری فاینتک، در گفت‌وگو با خبرنگار مدار اقتصادی، درباره میزان اثرگذاری موج هوش مصنوعی بر بازار سرمایه اظهار کرد: تأثیر هوش مصنوعی بر بازار سرمایه احتمالاً عمیق‌تر از آن است که صرفاً آن را یک ابزار جدید برای تحلیل بدانیم. به گفته او، AI می‌تواند در کل زنجیره فعالیت بازار سرمایه وارد شود و بخش‌های مختلف این بازار را تحت‌تأثیر قرار دهد. او توضیح داد: جمع‌آوری و پردازش اطلاعات، تحلیل صورت‌های مالی و اخبار، پیش‌بینی و مدل‌سازی، مدیریت پرتفوی و معاملات الگوریتمی، کشف تقلب و نظارت بر بازار از جمله حوزه‌هایی هستند که می‌توانند از توسعه هوش مصنوعی تأثیر بپذیرند.

مزیت اصلی AI پیش‌بینی قیمت نیست

خدابخشیان با تأکید بر اینکه مزیت اصلی هوش مصنوعی الزاماً پیش‌بینی دقیق قیمت سهام نیست، گفت: نقطه قوت اصلی این فناوری، توانایی پردازش حجم بسیار بزرگی از داده‌های ساختاریافته و غیرساختاریافته و کشف الگوهایی است که شناسایی آنها برای انسان دشوار یا زمان‌بر خواهد بود. از این منظر، نقش تحلیلگر بازار سرمایه نیز می‌تواند در سال‌های آینده دستخوش تغییر شود. به گفته این کارشناس بازار سرمایه، مزیت رقابتی تحلیلگر در آینده صرفاً در طبقه‌بندی داده‌ها نخواهد بود، بلکه توانایی تعریف مساله، انتخاب داده مناسب، ارزیابی خروجی مدل و درنهایت تبدیل آن به یک تصمیم سرمایه‌گذاری اهمیت بیشتری پیدا خواهد کرد. او با بیان اینکه قواعد و ابزارهای تحلیل در حال تغییر هستند، افزود: برای نمونه، یک تحلیلگر ممکن است در شرایط فعلی ساعت‌ها گزارش‌های کدال، گزارش‌های ماهانه، صورت‌های مالی، اخبار صنعت و اطلاعیه‌های شرکت‌ها را به‌صورت دستی بررسی کند، اما با استفاده از AI می‌توان بخش قابل توجهی از این فرآیند را برای استخراج و دسته‌بندی اطلاعات انجام داد. با این حال، خدابخشیان تأکید کرد که استفاده از هوش مصنوعی به معنای حذف تحلیلگر نیست. به گفته او، در سرمایه‌گذاری باید میان خروجی مدل و تصمیم سرمایه‌گذاری تفاوت قائل شد.

تصمیم سرمایه‌گذاری همچنان به قضاوت حرفه‌ای نیاز دارد

معاون سرمایه‌گذاری مشاور سرمایه‌گذاری فاینتک در تشریح این موضوع گفت: ممکن است یک مدل هوش مصنوعی نشان دهد احتمال وقوع یک سناریو افزایش یافته است، اما اینکه این سناریو باتوجه به ریسک، اخبار، افق سرمایه‌گذاری، نقدشوندگی، محدودیت‌های پرتفوی و شرایط اقتصاد کلان ارزش پذیرش دارد یا خیر، همچنان به قضاوت حرفه‌ای نیازمند است.
بنابراین، آنچه در آینده اهمیت بیشتری خواهد داشت، تعامل میان توان پردازشی ماشین و توان تصمیم‌گیری انسان است. در چنین شرایطی، تحلیلگر به جای صرف زمان برای جست‌وجو و دسته‌بندی حجم عظیمی از اطلاعات، می‌تواند بخش بیشتری از ظرفیت خود را به تفسیر داده‌ها، بررسی سناریوها و اتخاذ تصمیم اختصاص دهد.
خدابخشیان البته پیش‌بینی کرد که هوش مصنوعی در آینده نزدیک، هم از نظر کمی و هم کیفی، تغییراتی در وضعیت تحلیلگران ایجاد خواهد کرد. او گفت: در آینده نه چندان دور، در نهادهای مالی دنیا، تحلیلگران ضعیف تا حدی جایگزین می‌شوند، از تعداد تحلیلگران برخی مجموعه‌ها کاسته خواهد شد و در بسیاری از حوزه‌ها، تحلیلگران حرفه‌ای مسلط به AI جایگزین افرادی خواهند شد که از این ابزار استفاده نمی‌کنند.

فرصت‌های AI برای سرمایه‌گذاران

اما ورود هوش مصنوعی به بازار سرمایه تنها به تغییر جایگاه تحلیلگران محدود نمی‌شود. این فناوری می‌تواند برای سرمایه‌گذاران نیز فرصت‌های قابل توجهی ایجاد کند.
خدابخشیان، پردازش سریع حجم عظیم اطلاعات، کاهش زمان و هزینه تحلیل، تحلیل همزمان داده‌های مالی، خبری و اقتصادی و استخراج اطلاعات از متن گزارش‌ها و صورت‌های مالی را از جمله مهم‌ترین مزیت‌های استفاده از AI دانست. به گفته او، شناسایی الگوها و روابط غیرخطی، بهبود مدیریت ریسک و سناریوسازی، توسعه معاملات الگوریتمی و سیستم‌های تصمیم‌یار و همچنین افزایش دسترسی سرمایه‌گذاران خرد به ابزارهای تحلیلی حرفه‌ای، از دیگر مزیت‌های این فناوری محسوب می‌شود. در واقع، هوش مصنوعی می‌تواند فاصله میان سرمایه‌گذاران حرفه‌ای و خرد را در دسترسی به برخی ابزارهای پردازش و تحلیل اطلاعات کاهش دهد. با این حال، استفاده از این فناوری بدون شناخت محدودیت‌های آن می‌تواند ریسک‌های جدیدی را نیز ایجاد کند.

توهم مدل و همگرایی تصمیمات دو ریسک مهم

معاون سرمایه‌گذاری مشاور سرمایه‌گذاری فاینتک در تشریح ریسک‌های استفاده از هوش مصنوعی اظهار کرد: در کنار فرصت‌های این فناوری، ریسک‌های مهمی نیز وجود دارد که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به توهم یا خطای مدل، سوگیری داده، بیش‌پردازش، اتکای بیش از حد سرمایه‌گذار به خروجی مدل و ریسک مدل اشاره کرد. به گفته او، یک ریسک دیگر نیز می‌تواند شکل‌گیری نوعی همگرایی در تصمیمات سرمایه‌گذاری باشد. به این معنا که اگر تعداد زیادی از فعالان بازار از مدل‌ها و داده‌های مشابه استفاده کنند، رفتار آنها نیز ممکن است به یکدیگر شبیه شود.
خدابخشیان هشدار داد که چنین شرایطی به‌ویژه در زمان وقوع بحران می‌تواند به تشدید نوسانات بازار منجر شود. ازسوی دیگر، در معاملات الگوریتمی، سرعت و مقیاس تصمیم‌گیری AI می‌تواند ریسک‌های جدیدی برای ثبات و سلامت بازار ایجاد کند. بر این اساس، استفاده از هوش مصنوعی بدون چارچوب نظارتی و مدیریت ریسک مناسب، نه‌تنها الزاماً به کاهش ریسک منجر نمی‌شود، بلکه می‌تواند خود به منبعی برای ایجاد ریسک سیستماتیک تبدیل شود.

تجربه بورس‌های بزرگ جهان چیست؟

این کارشناس بازار سرمایه درباره نحوه استفاده بورس‌های بزرگ دنیا از هوش مصنوعی نیز گفت: بازارهای پیشرفته، AI را در چند لایه وارد زیرساخت‌های مالی خود کرده‌اند. به گفته خدابخشیان، نخستین لایه به معاملات بازار مربوط می‌شود. استفاده گسترده از الگوریتم‌ها و معاملات پربسامد، بهینه‌سازی اجرای سفارش‌ها و مدیریت نقدشوندگی در این بخش قرار می‌گیرد. لایه دوم، نظارت بر بازار است. در این حوزه از یادگیری ماشین برای شناسایی الگوهای غیرعادی معاملات، دستکاری بازار، معاملات مشکوک و سایر رفتارهای غیرطبیعی استفاده می‌شود. مدیریت ریسک نیز یکی دیگر از حوزه‌های مهم کاربرد AI در بازارهای مالی است. مدل‌های پیشرفته می‌توانند امکان سنجش بهتر ریسک و تحلیل سناریوهای مختلف را فراهم کنند. خدابخشیان در ادامه، خدمات حوزه سرمایه‌گذاری را از دیگر لایه‌های استفاده از هوش مصنوعی دانست و گفت: AI در تحلیل، مشاوره سرمایه‌گذاری و مدیریت دارایی نیز وارد شده است.

داده با کیفیت، پیش‌شرط توسعه AI در بورس ایران

با این حال، یکی از مهم‌ترین الزامات توسعه هوش مصنوعی، برخورداری از زیرساخت داده مناسب است. خدابخشیان تأکید کرد: یکی از مهم‌ترین اقدامات بورس‌های بزرگ دنیا، سرمایه‌گذاری روی زیرساخت داده با کیفیت، استاندارد و قابل دسترس بوده است.
او تصریح کرد: هوش مصنوعی بدون دسترسی به داده با کیفیت، بیشتر از اینکه یک مزیت باشد، می‌تواند به ابزاری بسیار سریع برای تولید خطا تبدیل شود.
بر همین اساس، این کارشناس بازار سرمایه معتقد است بازار سرمایه ایران نیز برای توسعه کاربردهای هوش مصنوعی باید به سمت ایجاد زیرساخت داده یکپارچه حرکت کند. به گفته او، صورت‌های مالی، داده‌های اقتصادی، اطلاعیه‌ها، اطلاعات مجامع و سایر داده‌های مرتبط باید تا حد امکان ساختاریافته، استاندارد، قابل جست‌وجو و ماشین‌خوان باشند.

ضرورت تدوین حکمرانی هوش مصنوعی در بازار سرمایه

خدابخشیان، تدوین چارچوب حکمرانی هوش مصنوعی را یکی دیگر از نیازهای بازار سرمایه ایران دانست و گفت: باید مسوولیت خطای AI، نحوه اعتبارسنجی مدل، نوع داده‌های مورد استفاده، روش جلوگیری از دستکاری داده‌ها و همچنین شرایطی که استفاده از یک مدل باید متوقف شود، مشخص شود.
در کنار زیرساخت و مقررات، نیروی انسانی نیز نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. او تأکید کرد: بازار سرمایه به نسلی از متخصصان نیاز دارد که علاوه بر درک مباحث مالی و سرمایه‌گذاری، با داده، برنامه‌نویسی، آمار و هوش مصنوعی نیز آشنا باشند.

پیشنهاد ایجاد «زیرساخت هوشمند بازار سرمایه ایران»

خدابخشیان پیشنهاد کرد سازمان بورس پروژه‌ای تحت عنوان «زیرساخت هوشمند بازار سرمایه ایران» تعریف کند. به گفته او، این پروژه می‌تواند در سه لایه طراحی شود. لایه نخست، دیتا است که هدف آن استانداردسازی و یکپارچه‌سازی داده‌های بازار خواهد بود. لایه دوم، AI است که می‌تواند برای توسعه مدل‌های تحلیل، کشف ناهنجاری، مدیریت ریسک، تحلیل گزارش‌های مالی و ایجاد ابزارهای تصمیم‌یار مورد استفاده قرار گیرد. لایه سوم نیز Application یا کاربردهای عملیاتی است که خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی را در اختیار کارگزاری‌ها، شرکت‌های تأمین سرمایه، سبدگردان‌ها، مشاوران سرمایه‌گذاری، صندوق‌ها و سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد.
درنهایت، معاون سرمایه‌گذاری مشاور سرمایه‌گذاری فاینتک با تأکید بر اینکه هدف نباید جایگزینی انسان با ماشین باشد، گفت: هدف از به‌کارگیری هوش مصنوعی باید افزایش کیفیت تصمیم‌گیری انسان با کمک ماشین باشد؛ رویکردی که برای بازاری مانند ایران اهمیت دوچندان دارد.

رویداد

تاسیس نخستین صندوق ارزی تا هفته آینده

رییس مرکز نظارت بر صندوق‌های سرمایه‌گذاری سازمان بورس و اوراق بهادار از تاسیس نخستین صندوق ارزی تا هفته آینده خبر داد و گفت: ۲ درخواست جدید برای صدور موافقت اصولی صندوق‌های ارزی در دست بررسی است. به گفته علی‌اکبر ایرانشاهی پیش‌بینی می‌شود تا پایان امسال ۴ صندوق ارزی فعالیت خود را آغاز کنند. علی‌اکبر ایرانشاهی با اشاره به روند توسعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه ایران افزود: در حال حاضر ۲ صندوق ارزی موافقت اصولی دریافت کرده‌اند و در مرحله تأسیس قرار دارند. رییس مرکز نظارت بر صندوق‌های سرمایه‌گذاری سازمان بورس و اوراق بهادار افزود: به احتمال بسیار زیاد، نخستین صندوق ارزی تا هفته آینده تأسیس می‌شود. این صندوق پس از آن وارد فرآیند پذیره‌نویسی خواهد شد. او توضیح داد: ۲ درخواست جدید نیز برای صدور موافقت اصولی صندوق‌های ارزی روی میز قرار دارد. با توجه به روند موجود، پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال ۴ صندوق ارزی تاسیس شود و به جذب منابع ارزی از سرمایه‌گذاران اقدام کنند. ایرانشاهی از طراحی نوع جدیدی از صندوق‌های سرمایه‌گذاری خبر داد و گفت: صندوق تأمین مالی بدهی خصوصی (Private Debt Fund) جدیدترین نوع صندوقی است که در بازار سرمایه تعریف شده است. او توضیح داد: مقررات این نوع از صندوق‌ها به تصویب هیات‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده و فرآیند صدور موافقت اصولی برای نخستین صندوق تأمین مالی بدهی خصوصی در حال انجام است.

شروط اصلاح دامنه نوسان در بازار سرمایه

حجت‌اله صیدی، رییس سازمان بورس و اوراق بهادار با بیان اینکه چند مدل و سناریو برای تغییر دامنه نوسان وجود دارد، گفت: از پاییز سال گذشته طرح اصلاح دامنه نوسان و حجم مبنا در دستور کار قرار گرفت اما به دلیل حوادث دی و وقوع جنگ تحمیلی سوم پیگیری آن متوقف شد. رییس سازمان بورس و اوراق بهادار ثبات بازار سرمایه را شرط اصلی برای برای پیگیری روند اصلاح دامنه نوسان برشمرد و گفت: با توجه به تعادل بازار، پیش‌بینی می‌شود، اصلاح دامنه نوسان بتواند بعد از بررسی مدل‌های مختلف و جمع‌بندی آنها انجام شود. صیدی تاکید کرد: باید ریسک‌های سیستماتیک کاهش یابد تا سرمایه‌گذاران با خیال راحت دامنه نوسان بیشتر را قبول و به انجام معامله اقدام کنند.

نقشه پراکندگی خریداران سیمان در هفته گذشته

در هفته